

В окопах.

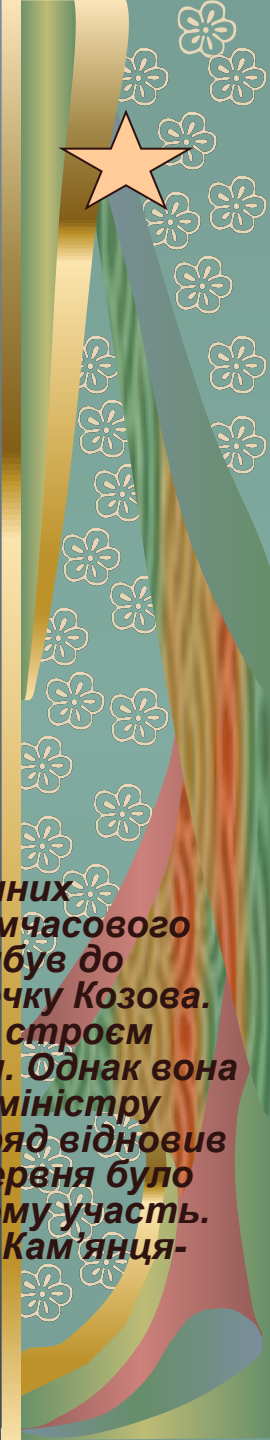

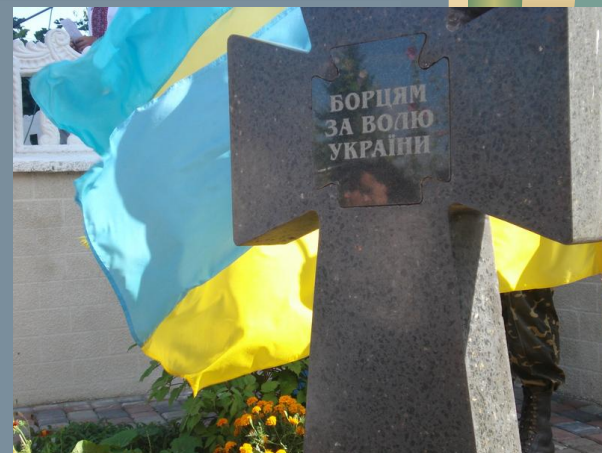
- Це 17 лютого 1917 р. УСС сиділи в окопах під Бережанами. Невдовзі туди дійшла звістка про Лютневу революцію в Росії, про падіння монарха Миколи II, створення Української Центральної Ради. На фронті наступило затишшя: війна набридла всім — і австрійцям, і росіянам, а тим більше галичанам.

- **У цей час під тиском Антанти, а також з метою збити наростання антивоєнних настроїв у Росії та на фронті, військовий міністр О. Керенський за згодою Тимчасового уряду готував новий наступ на Південно-Західному фронті. Він особисто прибув до Галичини, де зупинив на декілька днів свій бронепоезд у прифронтовому містечку Козова. 15 червня 1917 р. О. Керенський приїхав до Тернополя. Перед десятитисячним строєм військ виголосив патетичну промову, агітуючи за війну до переможного кінця. Однак вона не справила на фронтовиків очікуваного враження, навпаки, офіцери вручили міністру антивоєнну резолюцію, яка була прийнята на мітингу корпусу. Тимчасовий уряд відновив військово-польові суди, запровадив на фронті смертну кару. Після цього 18 червня було віддано наказ про наступ. Деякі частини і підрозділи відмовилися брати в ньому участь. За це вони були негайно роззброєні, а «заколотники» кинуті за ґрати в'язниці Кам'яця-Подільського. Кровопротиття на фронті продовжувалося.**

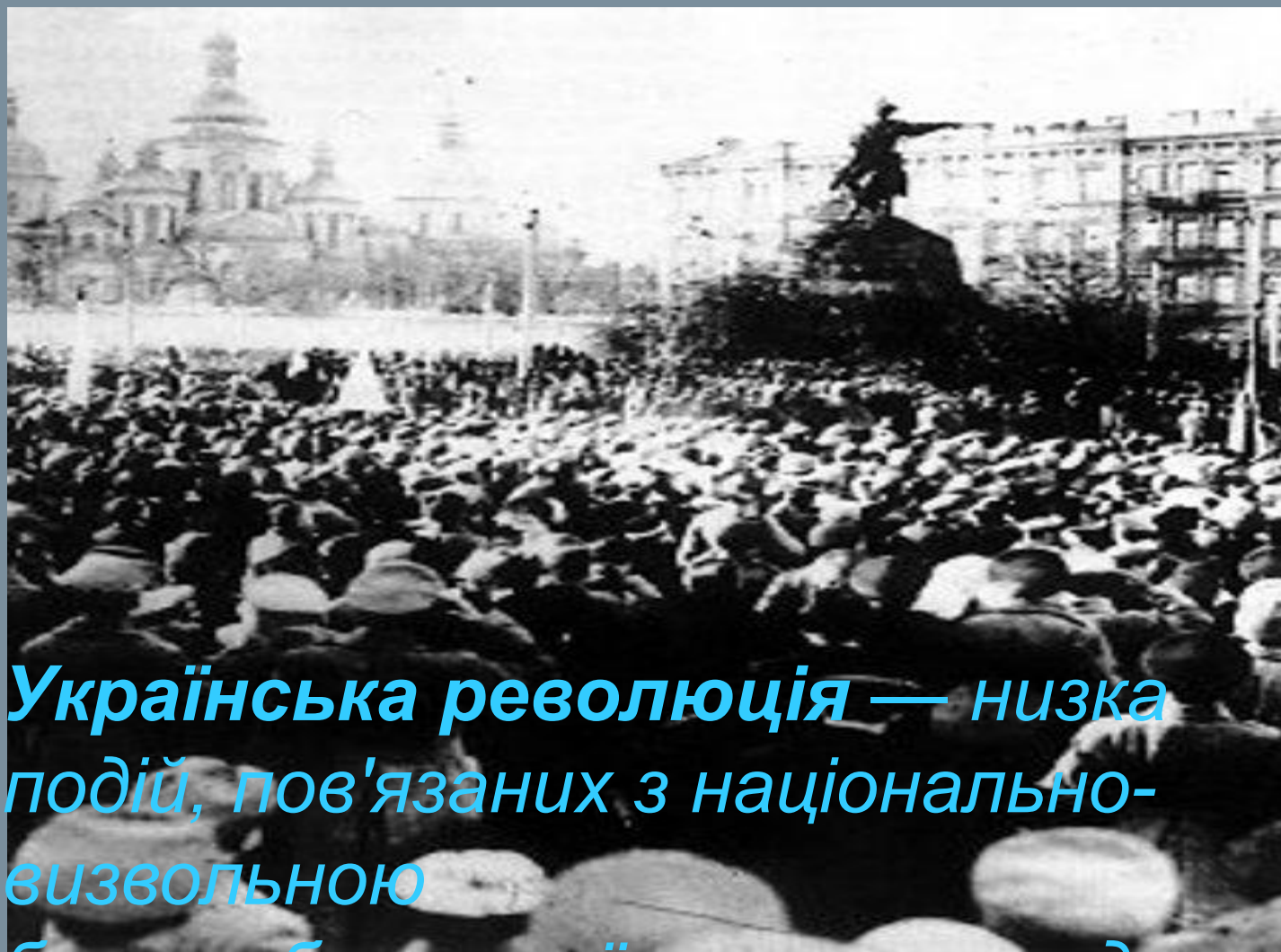

- У ті літні дні у складі російської армії у бою під Зборовом відзначився чехословацький легіон (3300 вояків) під командуванням полк. Троянова, який був сформований 1914 р. з українських чехів (70 тис. осіб) Київщини та Волині. Про той бій нині нагадує пам'ятний знак, до якого часто приїжджають офіційні делегації та туристи з Чехії і Словаччини.

- На початку липня 1917 р. шість відновлених сотень полку УСС під командуванням М. Тарнавського знову брали участь у боях. Після дводенного штурму вони оволоділи Козовою і в час загального наступу австрійських військ прямували до Купчинців, Бурканова, Дзвиняча і зупинилися в Бурдиківцях над Збручем. Коли ж 11 липня австро-німецькі війська захопили Тернопіль, російське командування звинуватило у поразці Перший гвардійський корпус, який нібито під впливом більшовиків самочинно покинув місто. На околицях Тернополя розігралась кривава трагедія — кілька годин козаки рубали шаблями відступаючих солдат. Лише восени 1917 р. бойові дії на галицькому фронті повністю припинилися.

- **Українська революція** — низка подій, пов'язаних з національно-визвольною боротьбою українського народу у 1917—1921 роках.

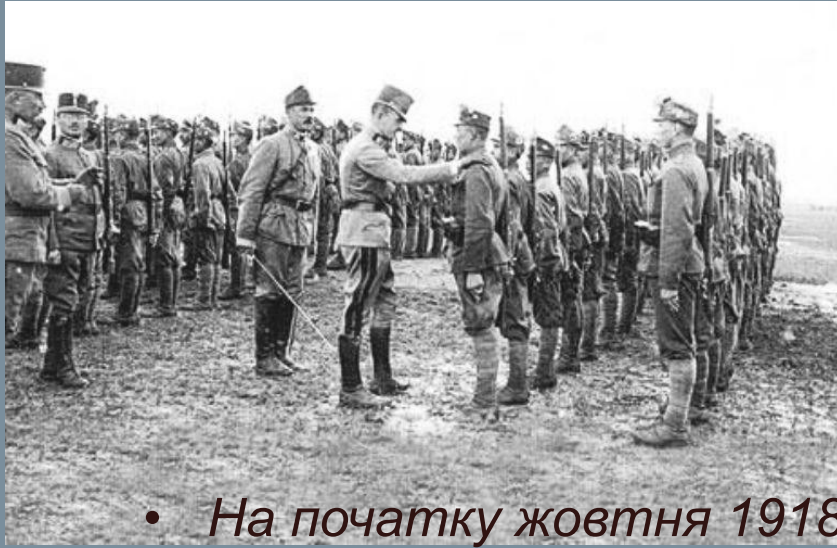

Михайло Грушевський.

- *Поштовхом до початку Української революції стала Лютнева революція в Російській імперії. В Україні утворився альтернативний центр влади — Українська Центральна Рада (УЦР), що стала представницьким органом українських демократичних сил і очолила національно-демократичну революцію в Україні. Керівником УЦР став Михайло Грушевський.*

- **Наприкінці квітня 1918 року в результаті перевороту Центральна Рада була розпущена, а влада на Україні перейшла в руки царського генерала-монархіста П. Скоропадського. Нова влада стала повертати старі порядки. У селян відбирали поділену поміщицьку землю. Майже всю Україну охопили антигетьманські повстання. Скоропадський намагався придушити їх за допомогою німецько-австрійських військ.**

- *На початку жовтня 1918 р. українські послы у Відні на чолі з Є. Петрушевичем (невдовзі — президент Національної ради ЗУНР) та К. Левицьким (прем'єр ЗУНР) звернулися до австрійського уряду з проханням перевести полк УСС до Львова. Але австрійське командування, яке ще раніше задумало вивести його з Великої України, відправило січовиків подалі від свого краю — на Буковину. Там, в районі Чернівців, вони перебували до збройного повстання 1 листопада 1918 р. у Львові, де проголошено Західно-Українську Народну Республіку.*

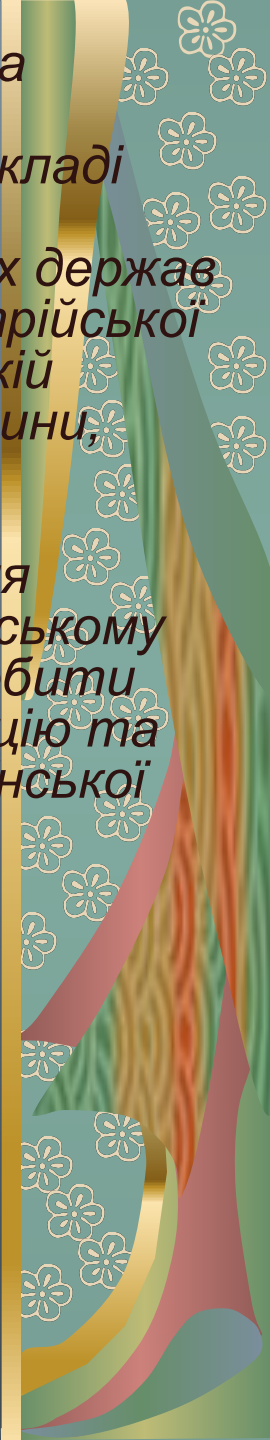
- **Західноукраїнська Народна Республіка**— українська держава, що фактично існувала протягом 1918-19 рр., формально ж і до 1923 р. на території Західної України зі столицею у Львові. Постала після Першої світової війни в результаті розпаду Австро-Угорщини.

- 13 листопада 1918 УНРада затвердила Конституційні основи новоствореної держави — «Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії», нова держава отримала назву «**Західно-Українська Народна Республіка**». Охоплювала територію заселену українцями — Галичину, Буковину й Закарпаття.

- 19 жовтня 1918 р. УНРада проголосила Українську державу — початково в складі трансформованої на конфедерацію незалежних держав всіх складових націй Австрійської імперії — на всій українській етнічній території Галичини, Буковини і Закарпаття (буковинці підтримали проголошення незалежності на Буковинському Віче). Було вирішено виробити демократичну конституцію та обрано президента Української Національної Ради, яким став Євген Петрушевич.

*У центрі Тернополя. На другому плані —
будинок Державного секретаріату ЗУНР*

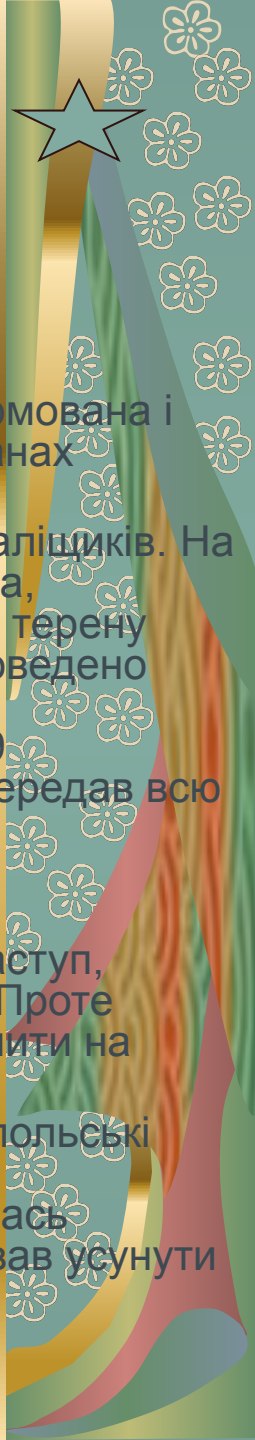
- До нової Української держави єврейське, німецькомовне та частина польського населення поставились лояльно, інша частина поляків за підтримки Польщі розпочали воєнні дії проти української влади. Одночасно румунські війська перейшли кордони ЗУНР і, незважаючи на опір населення, 11 листопада зайняли Чернівці, а згодом всю Північну Буковину.
- 21 листопада 1918 р. внаслідок кровопролитних боїв польські війська захопили Львів (біля м. Перемишля не змогли зруйнувати мости і польські війська приїхали на залізничний вокзал у Львові). Уряд ЗУНР переїхав до Тернополя, з 2 січня 1919 р. УНРада і уряд ЗУНР знаходились у Станіславові (тепер Івано-Франківськ).

- 4 січня 1919 р. було сформовано новий уряд на чолі з С. Голубовичем і створено Виділ УНРади (складався з 9 членів) під керівництвом Є. Петрушевича.
- 1 грудня 1918 р. делегація УНРади і представники Директорії УНР підписали у Фастові попередню угоду про об'єднання ЗУНР і УНРта остаточно схвалену вищим органом держави 3 січня 1919 року.
- 21 січня 1919 р. представники Всекарпатського конгресу Степан Ключурак і Дмитро Климпуш передали уряду ЗУНР у Станіславі рішення населення краю про приєднання до України закарпатських земель.
- 22 січня 1919 р. у Києві відбулося урочисте проголошення Акту про Злуку ЗУНР (Галичина, Буковина, Закарпаття) і УНР (Наддніпрянська Україна) в єдину соборну Українську Народну Республіку.

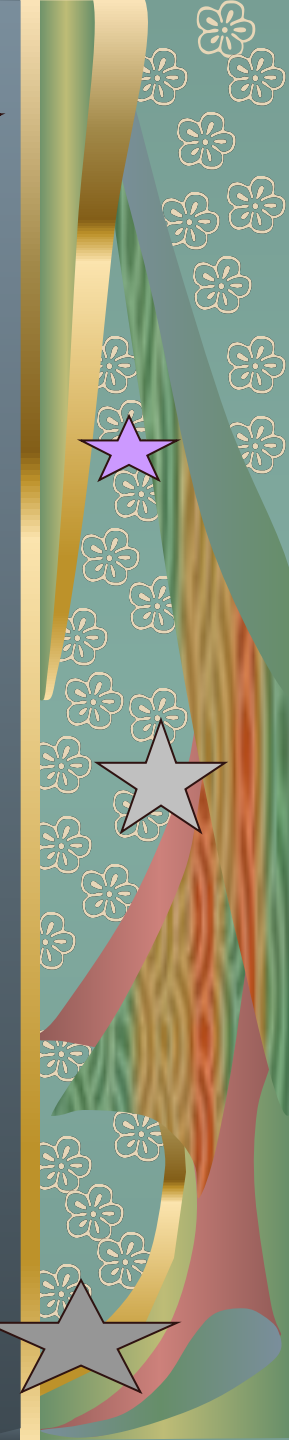

- У січні-травні 1919 р., незважаючи на постійну нестачу зброї, боєприпасів і аmunіції Українська Галицька Армія контролювала ситуацію на українсько-польському фронті і поступово витісняла польську армію з території Галичини
- У середині лютого 1919 р. УГА розпочала Вовчухівську операцію. Але наприкінці лютого 1919 р. успішний наступ української армії був припинений на вимогу Паризької мирної конференції, яка для переговорів з урядом ЗО УНР про умови перемир'я з Польщею. Місія поставила вимогу негайного припинення воєнних дій і запропонувала демаркаційну лінію між двома сторонами, на підставі якої 40 % Східної Галичини (Львів і Дрогобицький нафтовий басейн) відходило до Польщі. Уряд ЗУНР цієї пропозиції не прийняв, після чого воєнні дії відновились.

- 15 травня 1919 р. на український фронт у Галичині та Волині була кинута сформована і озброєна у Франції 80-тисячна польська армія генерала Ю. Галлера, яка (в планах Антанти) призначалась лише для боротьби проти більшовиків
- В кінці травня уряд починає переїзд зі Станіславова через Бучач, Чортків до Заліщиків. На початку червня 1919 року польські війська (в тому числі армія генерала Галлера, організована при сприянні Антанти) захопили майже всю Галичину, за винятком терену між Дністром і нижнім Збручем. 2 червня в монастирі василіян (Бучач) було проведено нараду. У зв'язку з надзвичайно критичним становищем ЗО УНР, коли наступ переважаючих польських військ загрозив існуванню самої галицької держави, 9 червня 1919 р. уряд С.Голубовича склав свої повноваження, а Віділ УНРади передав всю повноту військової і цивільної влади Є. Петрушевичу, який отримав посаду (титул) диктатора ЗО УНР. Начальним вождем УГА було призначено генерала Олександра Греківа.
- 7-28 червня 1919 р. УГА під командуванням О. Греківа провела Чортківський наступ, внаслідок якого значна частина Галичини була зачищена від польських військ. Проте нестача зброї і боєприпасів змусила УГА протягом червня-липня 1919 р. відступити на старі позиції.
- 16-18 липня 1919 р. УГА відступила за р. Збруч. Територію ЗО УНР окупували польські війська. З липня до листопада 1919 р. місцем перебування керівництва ЗО УНР був Кам'янець-Подільський. 12 листопада 1919 в Кам'янці-Подільському відбулась остання спільна нарада урядів ЗУНР та УНР, на якій Е. Петрушевич запропонував усунути С. Петлюру від керівництва як «нефахівця від оперативних справ». Вранці 17 листопада 1919 р. частини Добармії захопили Кам'янець-Подільський.

- Протягом 1920–1923 рр. уряд ЗУНР і президент Євген Петрушевич постійно ставили перед Лігою Націй, Найвищою Радою і Радою Послів держав Антанти питання про ліквідацію польського окупаційного режиму на території республіки і відновлення незалежності ЗУНР. Однак лідери країн Антанти, зацікавлені в існуванні сильної Польської держави як противаги Радянській Росії, не наважувались прийняти справедливе рішення стосовно цієї проблеми.
- 11 серпня диктатор ЗУНР Євген Петрушевич додатково включив до складу свого уряду уповноваженого, відомого діяча УНТП Романа Перфецького — як референта краю — для керівництва соціально-політичними процесами у Галичині.
- В березні 1921 р. делегація ЗУНР висловила рішучий протест проти укладення Ризького мирного договору 1921 р.
- 1921 року Рада Ліги Націй прийняла ухвалу про організацію в 1922 р. міжнародної конференції з проблеми міжнародно-правового статусу Галичини.
- В квітні-травні 1922 р. питання про долю окупованих Польщею українських земель обговорювалось на Генуезькій конференції.
- 14 березня 1923 р. на засіданні Ради Послів держав Антанти були визнані фактичні кордони Польщі на Сході з умовою надання автономії для Східної Галичини. Намагаючись змінити рішення Ради Послів, з Раймоном Пуанкаре зустрічався митрополит Андрей Шептицький, але безуспішно.
- 15 березня 1923 р. екзильний уряд ЗУНР припинив існування. Ця дата вважається кінцевою в новітньому існуванні західно-української державності.

- У період 1917—1921 років Україна пережила різні форми національної державності (УНР, Українська держава, ЗУНР), але державну незалежність втримати не змогла. Українські етнічні території були розділені між СРСР, Польською Республікою, Королівством Румунія та Чехословацькою Республікою.

Кордони польської республіки

Фактично вся Західна Україна належала Польській республіці